

ОДЕСЬКІ ХРОНІКИ

**ПРИНА
ЛЮБУСОВА**

ЛУГЯРУ

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2024

РОЗДІЛ 1

*Одеса, шостий кілометр
Овідіопольської дороги,
кінець травня 1937 року*

Попереду вигулькнули дахи будинків. Вони виднілися з-за дерев у якомусь просто палючому, непристойно яскравому, непотрібному йому зараз сьайві місяця, що щедро заливало околиці розтопленим сріблом. Це срібло, як на фотоплівці, проявляло обриси дахів — здавалося, що вони розташовані зовсім близько.

Там — селище. Отже, залишилося ще трішки. Він закусив губу. Цівка крові потекла по підборіддю, ви

подрознюючи шкіру, що вже охолола, незвичним теплом, але він майже не відчував болю.

Чим був цей біль у порівнянні із закривавленими клаптями його спини, з понівеченими руками та ногами? Там, колись давно, у минулому, менше ніж місяць тому — днів, що тягнулися для нього довше, ніж десятки років, біль був подібний до сліпуче розпеченого ліхтаря, що шматує його мозок нестерпними, хворобливими опіками. Це було схоже на котлован, де його варили, і ножами, вгризаючись зубами в усе, що міг знайти на кам'яній підлозі камери, він навіть ридав від болю, в темряві приховуючи цей нестерпний сором. Смішно згадати! Тоді на його спині ще залишалися клапті цілої шкіри, а на руках і ногах — цілі, не зламані, ще не обпалені пальці з нігтями, під які ще не встромляли розпечені голки, що вивертали навиворіт і нігті, й усе, що залишалося ще живим...

Тоді він наївно думав, що це біль. Та потім він якось трансформувався, немов зіщулювся до обшару його всесвіту, винятково його світу, в якому більше не було місця для інших світів. І він... зжився з ним, став із ним одним цілим, прийнявши ці сліпуче яскраві цятки червоних спалахів, що все ще інколи тривожили нервові закінчення його змученого тіла...

Так було. Доти, доки до дахів хатинок селища — людського житла — не залишилося кількох коротких кроків. Що вартують більше, ніж роки звичайних людських життів. Тепер, розгледівши його невиразні обриси з сільської ґрунтівки, в темряві, він раптом збадьорився від цього величезного, довго стримуваного болю, відкинув його. Біль став... його крилами до свободи. Крилами, що дають змогу злетіти над усім, залишивши під собою світ, в якому бетонні блоки стін із колючим дротом, до яких підвели струм високої напруги, виявилися всього лише безоднею, тріщиною в земній корі, що веде вглиб, до найпотаємніших глибин болю та страху, про які й гадки не мав Данте, коли описував своє пекло...

Потужний промінь прожектора раптом різко кресонув по землі, освітив смужку зів'ялої трави на узбіччі ґрунтової дороги і, збільшуючись у розмірах, неначе очі хижака, узявся нишпорити навколо, мацаючи в пошуках здобичі — закривавленого шматка м'яса, в якому ніхто більше не визнав би людину.

Прожектор у глухій ночі, всупереч обережності, яка ретельно тримала його під грифом державної таємниці, ввімкнений на всю міць, означав: щось сталося... Вночі світло прожектора було заборонене — так само, як і собачий гавкіт. Щоб не турбува-

ти жителів довколишніх сіл, собак ночами замикали у вольєри.

Але те, що прожектор увімкнули, означало: керівництво втратило контроль, і це біда. Прожектор немов шукав здобич, немов мав намір поглинути і живцем спалити своїм приголомшливим світлом.

Це шукали його. На щастя, він точно знав, що сирени заборонені. Але і без них сліпучий прожектор у нічній пітьмі, що виконував божевільний танок на майже відкритому полі, вселяв відчуття такого жаху, у порівнянні з яким усе інше здавалося дитячим щебетанням.

Він кинувся на землю, шпарко скотився в придорожню канаву і так застиг, втискаючись обличчям у масну, дещо вологу землю. Від неї тягнувся солодкуватий сморід тліну, немов там, під цією землею, розкладалася жива плоть. Він мимоволі подумав, що ж там могло бути насправді — либонь, траншея: вибоїна в цьому місці означала лише те, що тут закопували трупи. І закопували недбало, трохи присипаючи землею, тому так міцно відчувався солодкуватий, нудотний запах.

Дивно, але він раптом спіймав себе на тому, що цей запах, страхотливий у нормальних умовах, зовсім не вселяє йому відрази. Його ніздрі солодко затріпотіли, намагаючись вловити навіть найменші від-

тінки, найдрібніші нюанси цього запаху. А з грудей зненацька вирвався якийсь дивний схлип, що нагадував чи то гарчання, чи то стогін.

Він лежав і вдихав цей аромат майже розритої могили, а прожектор все кидався і кидався по землі, немов намагаючись подолати межі можливого, розширити свої межі. Коли він збагнув, що прожектор не сягає траншеї, він ледве стримав зойк. Врятований!

Кілька сантиметрів темряви означали порятунк. І, все ще притискаючись обличчям до землі, він повільно поповз, намагаючись дістатися ґрунтової дороги, куди світло прожектора ніяк не дістанеться.

І раптом світло зникло. Керівництво оговталось та припинило паніку. Це означало, що його вирішили шукати по-іншому. Він ні секунди не сумнівався в тому, що за ним буде погоня. Він знав це тієї миті, коли крізь тунель підкопу, що звалився прямо на нього, насилу, можна сказати, дивом виврався в поле. Буквально вивалився, залишаючи на землі криваві сліди, задихаючись від шаленої жаги волі, змішаної з таким потужним відчаєм, що за його плечима немов крилами розпускалися нові, неможливі життя, змушуючи дихати знову і знову і бігти знову і знову.

Прожектор, згаснувши цієї довгої ночі, означав шанс, за який варто було віддати й усю свою шкіру. Сяк-так звівшись на ноги, він як міг швидко зашкандибав по ямах і вибоїнах, боляче вдаряючись об гострі камені землі розпухлими ногами.

Та що це? Він раптом побачив, як дахи будинків села стали розпливатися, тремтіти і немов двоїтися, припадаючи якимось прозорим серпанком. Щось відбувалося з його очима: він втратив гостроту зору, й обриси предметів тепер здавалися розмитими, немов їх затопили каламутною водою.

Він підняв руку до очей, намагаючись їх протерти... І раптом так і застиг із витягнутою рукою. Його шкіра стала мертво-блідою, він це чітко бачив.

У сріблястому сяйві місяця це мало жахливий вигляд. Його рука ніби була вимазана алебастровою фарбою такого моторошного відтінку, який не наважилися б використовувати ніде, навіть у зубожілій лікарні. Цей білий колір вселив йому такий жах, що він, не пам'ятаючи себе, став бити і щипати свою руку, намагаючись викликати прилив крові до шкіри.

Та це не допомогло. Його шкіра майже втратила чутливість — він зовсім не відчував болю від цих ударів і щипання. А її барва не лише не почервоніла, навпаки — набувала дедалі біліших відтінків, чимось схожих на синюваті переливи льоду...

ЗМІСТ

Розділ 1	3
Розділ 2	24
Розділ 3	40
Розділ 4	58
Розділ 5	75
Розділ 6	92
Розділ 7	110
Розділ 8	127
Розділ 9	145
Розділ 10	161
Розділ 11	177
Розділ 12	193
Розділ 13	208
Розділ 14	223
Розділ 15	238
Розділ 16	256
Розділ 17	274
Розділ 18	290
Розділ 19	305

Розділ 20	320
Розділ 21	335
Розділ 22	349
Розділ 23	364
Розділ 24	380
Розділ 25	396